

Ilusat jõuluaega!

Ääre poolt vaadates

Elu ääremaal pole lihtne vaatamata sellele, et ääremaad ei asu ju kaugel. Ehk ääre poolt vaadatuna on Eesti mastaapide juures keskused peaaegu käe-jala juures, kui on liikumisvõimalust. Ääremaa on pigem regionaal- ja sotsiaalpoliitiline termin, suhtumise küsimus. Arengusuunad, mis koondavad teenused keskustesse, näiteks hariduskorraldus, metsanduse haldusreform, muudatused transpordis, postikorralduses, panganduses, kaubanduses ja muudes valdkondades ongi põhjus, mis tekitab ääremaisust, laiendab ja süvendab seda. Kas lõpuks saabki tegelikkuseks Järve-Jaani ennustus, et maal metsade ja soode vahel inimene enam teist inimest ei kohta.

Sellest vist ei tule jõuludeaegne jutt ... või ehk siiski?

Kõigepealt eelneva kinnituseks kaks teadet, neist üks **postikorralduse** ja teine **panganduse** vallast.

Eesti Posti teatel suletakse **Virtsu postkontor**, mis viimastel kuudel oli niigi lahti ainult väga loetud tundide jooksul, arvata-vasti 1. jaanuarist 2012, kuid täpset sulgemisaega ei ole teatatud. Virtsu inimesi jääb teenindama Kõmsi postkontor.

Kummastav on seejuures lugeda Eesti Posti koduleheküljelt reibast kuulutust "Tule meile tööle! Hindame ... kindlustame ... koolitame ... väärtustame!" Nagu oleks jälle valimiste aeg.

Ka **Swedbank** leiab olevat õige aja teatada kõikidele klientidele ja teistele sularaha soovijatele, et **Virtsu sadamahoones asuv sularahaautomaat suletakse jäädavalt** alates 1. aprillist 2012. See, et lähim sularaha saamise võimalus on nüüdsest Lihulas, ei ole siiski aprillinali. Eesti olevat e-riikide esirinnas. Kas näiteks värske kala müüjad hakkavad nüüdsest oma

autodes kasutama kaardimakse terminale? Kõmsi kevad-, sügis- ja jõululaadale minejad aga peaksid Lihulast, Pärnust või Haapsalust läbi pökama. Kas lõpuks on eurotsooni minekut häbenema hakatud, nii et raha jääbki ainult numbriks kusagil kaugel kumavatel monitoridel? Siiski on lubatud kaks korda kuus Virtsu saata rahabuss.

Teame ju, et maailmas on olemas valitsusi, mis hindavad nii oma ääremaid kui inimeste valmisolekut seal elada ja töötada sedavõrd, et maksavad neile selle otuse eest lausa peale. Aga jätame praegu regionaalpoliitika ja vaatame lähemalt sotsiaalprobleeme.

Mida ütleb meile valla arengukava

Hetkeolukord

Kuna elanikkond vananeb kiiresti ja pidevalt, suureneb valla elanikkonna hulgas eakate ja puuetega inimeste osakaal. Hoolekande korraldamiseks on vallas üks

sotsiaal- ja kaks hooldustöötajat. Koduhoolduseks sõlmitakse ka hoolduslepinguid naabrite ja sugulastega. On kinnitatud 39 hooldajat. Kodus mitte toime tulevad isikud paigutatakse hooldekodusse või hooldushaiglasse, enamasti Lihulasse ja Varblasse, et oleks kodule lähemal. Lisaks sellele on vallas kaks sotsiaalkorterit Kõmsil. Seoses hõreda hajaasustusega on paljude inimeste kodu suurematest keskustest eemal ja enamik teenuseid on eakatele ja erivajadusega inimestele raskesti kättesaadavad. Tasulist transporditeenust on osutatud 65-l korral kas Pärnusse, Tallinnasse, Tartusse või Haapsallu arsti juurde minekuks. Lugematuid kordi on sotsiaaltöötajad apteegist ravimeid toonud, sest vallas puudub apteek.

Apteegibuss veidi leevendaks olukorda, sel teemal on olnud arutelusid, kuid millal teoks saab, veel ei tea. Sotsiaaltöötajatel tuleb tegelda ka inimestega, kes pole küll veel pensioniikka jõudnud või ei oma puuet, ent ei suuda teatud põhjustel päris iseseisvalt hakka-ma saada. Tegelikult tuleb tegeleda inimestega sünnist surmani.

Lastekaitse ja tegelemine erivajadustega lastega on ülesanne, mis jääb lisaks sotsiaaltöötajatele ka valla haridusasutuste kanda. Vallas on mõned erivajadustega lapsed, kellega lapsevanemad ja valla sotsiaaltöötajad tegelevad individuaalselt. Vajadus lastekait-

Algus 1. lk

setöö järele on suurenenud pidevalt. Nagu mujal, nii on ka üks siinsetest valupunktidest järjest varasem kokupuude suitsetamise ja alkoholi tarbimisega.

Kuidas teenus toimib

Igakülselt väljaarendatud hoolekanne peaks olema oluline osa valla poolt pakutavast avalikust teenusest. Vältimatu on kasutada võimalikult palju erinevaid osapooli, kelleks on antud juhul erasektor ja kolmas sektor, samuti käivitada kogukonnasisene vastastikune abi, leida sellele rakendus ja teha koostööd naaberomavalitsustega. Hästi toimival juhul peaks eakas või erivajadusega inimene saama oma kodus piisava ja asjatundliku kõrvalise abi korral peaaegu ise omadega hakkama, kogukond peaks toimima ja kogukonna liikmetel võiksid üksteise suhtes olla teatavad kohustused ja neist tulenevad õigustatud ootused.

Lastekaitse ja erivajadustega lastega tegelemine on kindel ja vältimatu komponent valla iseolemises ja see moodustab olulise segmendi sotsiaalteenuste paketist. Kuna erivajadusega lapsi on vähe, siis peab vald optimaalse lahenduse korral tegema teenuse pakkumiseks teiste omavalitsuste ja teenusepakkujatega koostööd. Lastekaitse kujutab endast valdavalt ennetavat selgitustööd lastevanemate seas.

Probleemid ja nendest ülesaamise võimalused

Erivahendid on kallid, seda on ka sisseostetavad teenused. Sihtgrupp on suhteliselt väike, ent sealjuures mitmesuguste diferentseerunud vajadustega, s.t. pole olemas tüüplahendusi. Piirkonnas on 2 sotsiaalkorterit, momendil neist piisab. Täiesti puuduvad teenusena pakutavad pesemisvõimalused. Kaugused on ületamatud ja eakad inimesed ei pääse sageli isegi esmatarbekaupadeni ja ole-

masolevate teenusteni.

Erivajadustega lastele pakutavad teenused on reeglina veelgi kaugemal, ainult suuremates keskustes. Mõlemal juhul takistab sihtgrupi piiratud suurus teenuste väljaarendamist kohapeal.

Tööjõu vähesuse tõttu jõuab lastekaitse enamasti vaevalt "tuld kustutada", s.t. tagajärgedega võideldes jääb ennetav töö enamasti tegemata ja probleeme ei jõuta lahendada siis kui peaks - algusjärgus.

Omavalitsus näeb lahendusi eelkõige sotsiaalkortrite, naabriabi ning avahooliduse, sh. valla koduteenuste väljatöötamises ja rakendamises. Hooldekodude ja hooldushaigla teenust jäädaksegi kasutama teiste omavalitsuste haldusalal. Lastekaitsega osaletakse maakondlikus koostöövõrgustikus, kindlasti oleks vaja eriharidusega lastekaitsetöötajat. Plaanis on tõsta lastevanemate teadlikkust koos pere tugiisiku teenuse pakkumisega. Suur soov oleks jõuda ennetavate tegevuste rakendamiseni ja muuta kättesaadavaks teenused erivajadustega lastele. Loomulikult on oodatud perede enda initsiatiiv. Suuresti on kasutamata kolmanda sektori rakendamise võimalused eakatele ja erivajadustega inimestele teenuste pakkumisel, transpordis ja mujal. Õnneks on viimasel ajal mittetulundussektor muutunud aktiivsemaks, ehk mitmekesisustub ka MTÜ-de tegevussfäär. Selge see, et kõik jääb olemasoleva tugi-finantseerimise võimaluste taha kinni. Väga oluline oleks ka vahetu regulaarne tagasiside, vestlused lasterikaste ja probleemsete peredega, vanuritega ja erivajadustega inimestega. Inimestel oleks hea teada, et neist hoolitakse.

Palju sellest, mis ülal sai mainitud, jääb esialgu paraku tuleva aasta ja kaugema tuleviku uusaastasoovide hulka.

Peeter Vissak

Praegust olukorda kommenteerib valla-valitsuse sotsiaalnõunik Juta Noor:

Meie valla rahvas on üldiselt tubli ja töukas, kuid tööandjaid on vähevoitu ja masuga kaanes suur töötuse kasv. Hakkama saadakse, kuid suurte pingutustega.

Kui 2011. aasta alguses oli vallas 90 töötut, siis praegu on hea tõdeda, et see arv on märkimisväärselt vähenenud, nii et praeguseks on töötuid kokku 54, kellest nn. pikaajalisi töötuid on 34. Kõige raskem olukord ongi pikaajalistel töötutel, sest nad ei suuda tööd leida ja neile pole ka töötukassal midagi pakkuda.

Toimetulekutoetuse saajaid on meie vallas 23. Toimetulekutoetust on õigus saada üks elaval isikul või perekonnal, kelle kuu netosissetulek pärast eluruumiga seotud alaliste kulude mahaarvamist on alla kehtestatud toimetulekupiiri. 2011. aastaks on riiklikult kehtestatud toimetulekupiir 76,70 eurot pere esimesele liikmele ja igale järgnevale pere liikmele 61,36 eurot kuus. Riikliku toimetulekupiiri kehtestamisel on lähtutud minimaalsetest tarbimiskuludest toidule, riietusele, jalanõudele ning muudele kaupadele ja teenustele, nii et esmavajadused oleksid hädapärast kaetud. Üha kallineva elu ja kiire hinnatõusu juures on nii väikese rahaga ülimalt keeruline toime tulla.

2011. aastal eraldas riik meile toimetulekutoetuse maksmiseks 28 921 eurot ning sellest on 11 kuuga välja makstud 25 823 eurot.

Üldise valla eelarve ja palkade vähenemise juures oleme suutnud säilitada valla poolt makstavat sotsiaaltoetused. Sünnitoetust 320 eurot makstakse kui mõlemad vanemad on olnud Hanila valla elanike registris juba enne lapse sündi ja on seda ka toetuse väljamaksmise kuul. Makstakse koolitoetust I klassi astujale, samuti Virtsu kooli VII klassi õppima asunule, lisaks ka Virtsu kooli ja gümnaasiumi lõpetamise toetust. Eakatele sünnipäevalastele makstakse 65-eurost toetust juubelite puhul, see tähendab 80-ndal, 85-ndal, 90-ndal, 95-ndal ja 100-ndal sünnipäeval. Vähekindlustatud peredele makstakse lasteaia toiduraha toetust ja toetatakse ka kooliõpilaste toitlustamist. Lasteaias ei peata tasuma kohamaksu, vaid ainult õppevahendite ja toiduraha.

Ühekordseid toetusi raskustesse sattunutele on sel aastal makstud 6071 eurot, millest 3370 eurot on makstud ühtekokku 30 perele, 1020 eurot 12 eakale, 395 eurot 7 riskirühma kuuluvale ja 1286 eurot 22 puudega inimesele.

Kes on suurtes raskustes, neile on võimalik jagada näiteks kuivaineid. Abistada saame aga ainult neid, kes pöörduvad abi saamiseks vallavalitsuse poole. Suures osas sõltuvad abistamise võimalused abi vajavate isikute valmisolekust abi vastu võtta.

Hea Hanila valla rahvas. Soovin kõigile rahulikku jõule, nii väikestele kui suurtele, rohkem hoolimist kaaskodanike ja lähedaste suhtes, üksteisemõistmist, vähem õelust ja kadedust ning kõigile head uut aastat!

Volikogu käis Pivarootsis väljasõidul

Foto Peeter Vissak

Ühelkauniloktoobrikuureedelvõttis Hanila vallavolikogu ette väljasõidu Nehatu, Rame ja Pivarootsi küladesse, et teha endale selgeks seal elavate ja tegutsevate inimeste ning organisatsioonide vallaga seotud mured ja ootused ning piirkonna potentsiaal luua atraktiivseid puhkamisvõimalusi ja parandada elukeskkonda.

Nehatu külaseltsi aktiivsete liikmetega kohtuti Enno tuulikus. Nauditava ettekande tegi külaseltsi juhataja **Varje Ojala-Toos**. Külaselts on asutatud 2011 aasta alguses ja selle ajendiks oli inimeste mure oma küla säilimise pärast. Fimal Asereston OÜ on plaan rajada küla keskele kaevandus, kuigi volikogu arvamus loodava kaevanduse asjus oli negatiivne. Selle eest kaebas Asereston OÜ volikogu kohtusse.

Poolekilomeetrisel jalutuskäigul Uuetoa lautri juurde, mille juurdepääsuteele on algatatud detailplaneering, arutati lautri kasutamise praktilisi perspektiive. Detailplaneering on hetkel esitatud avalikuks aruteluks.

Tutvudes Pivarootsi mõisa, külalistemaja ja hobusetallidega sai

mere ääres külmaks tuuldunud ninasid soojendada. Peremees **Jaan Kriisa** jutustas mõisa lagunemisest päästmise loo ning näitas oma valdusi. Oli tunda, et kui mõis küla südames elab, siis tasub selles külas elada ja tegutseda.

Pöikasime korraks OÜ Kukeranna ja **Peeter Punga** hallatavasse Pivarootsi tuulikusse, kus kuulsime, millega tegeleb peremees ja millised on tema plaanid turistide paremaks teenindamiseks. Tuulikust möödub Uuetoa lautri tee ärgitas rahva arutlema lautrikoha külastamisel tekkivate probleemide üle.

Järgmine sihtkoht oli OÜ Kodiaruse hallatav Uus-Kutsari talu, mille peremees on **Andres Koger**. Talukompleksi hooldab OÜ Taluhooldus, kelle esindaja tutvustas mere äärde rajatud lautrikohta ja kogu kompleksi. Samuti rääkis hr. Koger oma edasistest plaanidest. Põhiteemaks oli 24-meetrise linnuvaatlustorni ehitamine 12 m kõrguse tehismäe otsa, mille arhitektuurne lahendus on OÜ Tork Arhitektid poolt ja mille detailplaneering esitatakse lähiajal volikogule avalikuks aruteluks.

Lastekaitse Liidu Lastelaagrite OÜ-le kuuluvas Pivarootsi õppe- ja puhkekeskuses tutvustas juhataja **Katrin Kadakas** meile laagrit, tehtud töid ja tulevikuplaane. Tore, et põhilised külastajad on linnalapsed, kes saavad kaunis ja lastesõbralikus keskkonnas suverööme nautida. Tegelikult võib igaüks tulla siia oma "akusid" laadima.

Enne lahkumist külastasime ka järgmisel aastal saajandat sünniaastapäeva tähistava geograafist kirjaniku Karl Ristikivi noorpõlve kodupaika. Kuulukse, et sel puhul on plaanis lavastada temaatiline etendus, milles teevad peale omakandi ja kaugemalt tulnud elukutseliste näitlejate kaasa ka kohalikud elanikud.

Volikogu on sel aastal teinud juba neli väljasõitu ja neid tuleb kindlasti veel, sest volikogu tahab olla kursis oma vallas toimuvaga, näha kuidas me elame, aidata inimestel nende häid mõtteid ellu viia ja aidata probleemide lahendamisel.

Meelis Malk
Hanila vallavolikogu liige

Tööandjad Hanila vallas: EH Connector. Me teeme seda, mida me hästi oskame

Foto Marko Toming

Mis on EH Connector
Suur tööruum Virtsu kaubahalli maja teises otsas, pärast tööpäeva lõppu vaikne ja hämar, on täis töölaudu, kus kõrguvad konsoolid ja mitmesugused abimasinad. Elektrilised kruvikeerajad, puurid, stantsid, testerid? Ja muidugi kastid juhtmetega ja juhtmetega ja kastid pistikutega ja pistikutega ja veel juhtmeid ja veel pistikuid. Tagapool mattub hämarusse laoruum, kus on nii juhtmeid kui pistikuid hoopis rohkem.

Ulf Svensson, üks firma omanikest, on Virtsus asju ajamas ning nõustus meeleldi pisut rääkima. Rootslaslikult pisut kuiv aga toimekas ning teades minu esimest küsimust juba ette, hakkab ise jutustama. Firma asutajateks olid tema isa ja vanaisa Einar ning Hans, kelle nimetähedest ongi saanud EH. Algul oli see Metallfabriken EH, aga 2005. aastast, mil firma üha rohkem välisturule orieteerus, võeti uueks nimeks EH Connector. Praegused omanikud on

juba järgmine põlvkond: peale Ulfi veel 2 venda ja 1 nõbu, igal 25% osalust.

Seni ainus välisfiliaal

Virtsu on üldse esimene ja seni ainuke koht, kuhu firma on tootmise kodumaalt välja viinud. Ainukese välisfiliaali juhataja **Marko Toming** ütleb, et siin töötab ühtekokku 14 inimest, ajuti pisut rohkem, kui on mingeid kiireloomulisi lisatöid, aga seda on juhtunud väga harva. Rootsisis on tööli ligi 40 inimest. Firma teeb kõike ise –

töötab vajalikud tooted välja, valmistab neid ja tegeleb ka müügiga.

EHC toodab puhtalt autotööstuse jaoks, valmistades pistikuid ja pistikupesid. See on väga kitsas nišš, mis eeldab spetsialiseerumist. Euroopa mastaabis on firma muidugi väike. Suurematel on raske võistelda, aga EHC on hea, rõhutab härra Svensson. Esimene eelis on tehnoloogiline – kontaktid pannakse silikooni sisse. Skandinaavias ja Baltikumis on probleem

teadupärast vee ja soolaga, mis kahjustavad kontakte ja lõpuks ka hävitavad. See on EHC oluline oskus. Teiseks suudab väike firma kiiresti toodangut vahetada, kui on vaja ning ka valmistamise ja kättetoimetamise ajad on lühikesed.

Palju toodangut läheb järelturule, kus EHC pistikutele ja kaablikomplektidele lisatakse veel tarkikuid või täiendavaid detaile ja valmis komplektid müüakse lõpuks Volvole, Landroverile, Fordile ja Jaguarile. Suurimad järelturud on Türgi ja Egiptus. Järgnevad Inglismaa ja Saksamaa. Üks suuremaid EHC toodangu tarbijaid on Ford Transit. Tänapäevane tööstus ei taha ju ühte eraldi komponenti, vaid tervet komplekti, ütleb Ulf, rõhutades asjaolu, et EHC saab valmis toodet pakudes otsustada, kellele müüa, lisades ka tarbijaspetsiifilisi detaile, kas või pakendil oleva logo.

Veel tootmisest

Rootsi filiaalis tehakse vajalik materjal – juhtmed ja pistikutoorikud – mis Virtsus kokku pannakse. Rootsis tehakse ka nn. spetsiaalseid juhtmekomplekte, mida suuremas osas kasutavad jaapani autod – Hyndai ja Kia. Volvole kui kodumaisele autotootjale tehakse pisut teistmoodi – pakutakse täpselt seda, mida hetkel vaja on. Tänapäevased juhtmekomplektid muutuvad järjest keerukamaks ja kallimaks, kuna mootoris on üha rohkem komponente, rohkem elektrilisi funktsioone.

Planeerimine, müügitöö ja logistika on keerulised, tuleb kogu aeg autotööstusega kursis olla ja juba enne uute automarkide turule ilmumist olla esimene, kes pakub oma juhtmekomplekte.

Praegu on firmal uus nišš – kaubaveoautod, mis on paljulubav ja suur turg. 65% toodangust läheb ekspordiks, ütleb Ulf, kusjuures 50% läheb eurotsooni.

Marko lisab, et umbes 1% läheb Virtsust otse Eestisse, mis teeb näpilt paarsada komplekti. Osa kaupa tuleb Rootsi või Soome kaudu tagasi. Seda müüvad peamiselt Würth ja Koivunen. Kaks põhilist toodangut määravat parameetrit on materjali hind ja euro tugevus, mis mõlemad muutuvad kiiremini kui kunagi varem. Pole enam 1-2%, nüüd on nii, et täna +5%, homme -8%. Siin on muidugi kasuks, et firma on väike – on võimalik kiiresti ja täpsemi prognoosida ja sulgemise asemel kannatada näiteks 2 kuud miinustes välja, et siis uuesti plussi tõusta. Vajadusel on võimalik ka kiiresti ümber profileeruda.

Virtsu jõudmine

Ulf Svenssoni koostöö Eesti firmadega ulatub tagasi 1995. aastasse, tollase Estoplasti aegadesse. Pärast selle laialiminekut oli partner Lihula all Pariveres, kus Ulf ja Marko esimest korda kohtusid.

2007. aastal avati Virtsus omaette firma. Siin olid soodsatel tingimustel sobivad ruumid ja piisavalt töäjõudu. Härra Svenssonile meeldib, kuidas naised töötavad – nad on käeliselt väga täpsed, suudavad panna kõik juhtmed kiiresti õigesse kohta ja kindlalt paika. See ei ole meeste töö, kuna mehekäsi on enamasti suurem ja ebatäpsem ja mehed ise rahutumad.

Ta on oma töötajatega väga rahul. „Meil on väga tugev tiim!“ kiidab ta korduvalt. Kohalik töökorraldus on paindlik. On võimalik otustada, kui

intensiivselt töötatakse. Kas on pikad päevad või alustatakse vara või lõpetatakse hilja – kõik otsustatakse kohapeal. On võimalik võtta vabu päevi ja töötada see aeg mõne pikema päevaga tagasi. Rootsi pool on selle korraldusega rahul ja Ulf Svenssonile tundub, et töötajad on ka rahul.

Muidugi on probleemiks käsitsitöö. Põhimõtteliselt on kogu tootmist võimalik täielikult automatiseerida, arutleb Ulf, aga et nii suurt investeeringut õigustada, tuleks toota 500 000 kuni miljon ühikut. Firma tootmiskaht jääb 50 – 120 tuhande piiridesse. Seetõttu tehakse suurem osa operatsioonide käsitsi, kasutada on mõned täiendavad tööriistad, millest osad on tellitud Saksamaalt ja Itaaliast, osad lihtsamad aga Marko enda tehtud. Marko on ka pisut murelik, kuna masstoodang käsitsitööna hakkab naistel käte peale, pikk istumine sundasendis on ka seljale halb. Seetõttu on üks kord tunnis ette nähtud väike lõdvestumine ja seljasirutamine. Kui on füüsiliselt raskemad tööd, püütakse neid jagada mitmele töötajale ja mõnikord tehakse vaheldumisi raskemaid ja kergemaid tööoperatsioone. Raskustele vaatamata on kõik väga tublid, pärast katseaega pole kedagi lahti lastud ja kuigi järjekord on pidevalt ukse taga, tahaks Marko kõiki oma töötajaid alles hoida. Palgad on nii väikese paiga kohta täiesti konkurentsivõimelised, avab Marko ja lisab, et kuigi see pole teab mis suur asi, aga on ka mõned väikesed traditsioonid. Tähistatakse töötajate sünnipäevi, firma sünnipäeva ja jõulupühi.

Ulf on omakorda Markoga väga rahul,

kiidab tema oskust naisetega suhelda, neid ära kuulata. Ulf ütleb veel, et Marko on tiimiga samas paadis ja näeb kõiki häid ja halbu külgi, mis on väga hea, kuna niisugune boss, kes vaevalt kabinetist nägu näitab, ei kõlba kuhugi. Ulfi jaoks on inimesed väga olulised. Ta kiidab Virtsu naise ja ütleb, et ilma oma töötajateta ja ilma Markota poleks firma Virtsus niikaua vastu pidanud. Kui üks meeskonna liige pole hea, avaldab see mõju kogu kollektiivile, seetõttu ollakse töötajate valikul väga nõudlikud. Suurema osa oma ajast peavad nad ju koos veetma, mõtiskleb Ulf, nii öelda sööma ühise laua taga. Isiklikke erimeelsusi võib loomulikult olla, aga asju saab ju arutada.

Veel rõhutab ta, kui oluline on üks püsiv ja kindel firma väikeses kogukonnas, kuna EH Connector asub Rootsis väikelinnas, mis on umbes Lihula mõõtu koht. Svenssonid ei arva endast rohkem kui oma töötajatest, nad püüavad olla igati võrdsed, kuna kõikide elu on ju samaväärne. See filosoofia tuleneb ehk ka sellest, et nad on terve perega kiriku liikmed, arvab mees ise.

Rootsis pole majandussurutis täies ulatuses vist veel kohal, kuigi tahaks loota et juba on ja hakkab läbi saama, arutleb Ulf. Õnneks on seni halvim aasta – 2009 – möödunud. Viimased 2 aastat on olnud taas kasvuaastad ja ehk nii ka jääb.

„Mulle meeldiks, kui meisse siin Virtsus hästi suhtutaks, püüame olla hea firma, mitte lõhkuda kohalikku infrastruktuuri ega midagi ära rikku-“ ütleb Ulf Svensson lõpetuseks.

Peeter Vissak

Virtsus on imeline loodus ja parim lambarohi Euroopas

Saksamaalt Frankfurdi lähedalt mägisest külast pärit **Markus Peter Jöst** ei ole lambakasvatajate dünastiast. Olid küll esivanemad, kes 100 aastat tagasi Prantsusmaalt Saksamaale tulid ja lambaid pidasid, aga mitte rohkem. Neli semestrit sai põllumajandust tudeeritud, siis tahtis oma talu aega ja hoolt ja ülikool jäi pooleli. Hiljem on küll ridamisi kursusi võetud, et vajalikke pabereid saada. Bürokratia ju.

Kodusest farmist, kus on mäed ja meeletult röske, udune, sajune ja külm kliima, kolis Markus pärast naisevõttu Berliini lähiste, kus endiselvenelaste sõjaväelennuväljal oli loomade jaoks rohkesti rohelist saadaval. Energiakombinaadi ehitus ajas pere edasi Lätti, Koiva jõe äärde Siguldasse, aga seal võttid Gauja rahvuspark osa maid enda koosseisu ning pakutud asendusmaa ei sobinud. Õnneks oli internetis kuulutus Eesti kaitsealadest ja rohumaadest ja huvireisil jäi silma Virtsu oma mahajäetud heina- ja karjamaadega, imelise looduse, sobiva infrastruktuuri ja maaomanike arusaamatult väikese huviga oma maatükkide vastu. Tagantjärele siunab Markus Lätis vohavat korrupsiooni ning vajadust osata korraga nii läti kui vene keelt. Puhast gotlandi tõugu lambad, kelles tiksus ikka veel Saksamaa bioloogiline kell, jõudsid Virtsus enne kevadkülmade saabumist ka poegida. Oli õnneks pehmevõitu talv.

Gotlandlased on lumes kaevamise spetsialistid, kõrgem klass. Alati pole lume all küll piisavalt toitu, näiteks kui varane külm on rohu enne lund ära võtnud. Möödunud aastal oli lumi küll erakordselt paks, aga maapind sula ja rohtu küllaga. Talvine lisasöötmine on probleem, sest siitkandist saab osta peamiselt luhahaina. Kuigi ilus ja roheline ja hea lõhnaga, et söö või ise, ei taha lambad seda pikkade kõrte tõttu. Nuusutavad paar korda ja lähevad uuesti kaevama. Markuse kogemus ütleb, et talveks olgu samasugune hein, nagu suvel karjamaal. Ise praegu veel puisniidult heina teha ei jaksa, vaja rohkem inimesi ja paremat tehnikat.

Foto Peeter Vissak

Virtsus oma maad ei ole, kõik on renditud, ka maja. Omanikud jagelesid jupp aega muinsuskaitse toetuse pärast, lõpuks ostsid uue katuse jaoks materjali valmis. Sel aastal tulebki remonti teha, naine pole enam siinsete tingimustega üldse rahul.

Kari kasvab pisitasa, praegu on loomi 400 ringis, suvel oli rohkem. Nüüd sügisel on talled paremas kaalus ja müügiks valmis. Saksamaal elaks 400 lambaga üsna lähedalt ära, muigab Markus, siin aga mitte. Siin ei leia ju ostjat, ise peab tarbijani jõudma. Tallinna vahet sõitma, otsima, pakkuma. Peamiselt ostavad eratarbijad. Restoranid ostavad pigem lihakombinaatidelt, kelle käes on Eestis jäme ots. Suvisel grilli- ja šašlõkihooajal on talled müügiks liiga väikesed, lihamüük algab ikka sügisest.

Kummaline - Saksamaal tasub ainult mainida, et kasvatad lambaid, kohe tahetakse liha ja lambajuustu osta. Lihaturg on praegu keeruline. Põhimõtteliselt on Markusel oskused ja paberid väikese eratapamaja rajamiseks, aga Eestis on väga raske kõiki vajalikke kooskõlastusi saada. Raskem kui Saksas. Seal kontrollitakse su ruume ja tingimusi küll hoolikalt, aga eraloomapidajale ei seata eriliselt karme piiranguid, praktiliselt sama, mis ametlikele jahimeestele. Piisab 2x2 meetrisest ruumist. Siin oleks vajalik inves-

teering kokku ligi 100 000 €. Eestis on vähe eralihatootjaid ja nende hää on nõrk, arvab Markus.

Kauaks Jöstitid Eestisse jäävad, pole veel teada, Markuse jaoks on kõik üks Euroopa, kuigi loodus on igal pool tohutult erinev. Hetkel on eesti keel juba üsna arusaadavaks saanud ja kui asjad edenevad, siis pole võimatu, et jäädakse siia pikemaks. Eestis on soodne lambaid kasvatada. Esiteks parim lambarohi ja teiseks PRIA abi. Räägitakse küll, et karm asutus, aga Saksamaa analoogile jääb bürokratia poolest kõvasti alla.

Kuigi ida- ja lääne-sakslased ei saa enamasti üldse läbi, pole kodus naisega õnneks erimeelsusi. Abikaasa töötas kodumaal algul rätsepana, hiljem mitu aastat sotsiaaltööl eakate inimeste hooldusena. Ka temale meeldib Lääne-Eesti, linnaelu ei sobi kummalegi. Küsimuse peale, mis on sakslasele Eestis kõige kummalitem, on Markus tükk aega mõttes, enne kui oskab öelda, et eestlase häbelikkus või kinnisus. Need, kes siinset kanti ja rahvast ei tunne, peavad seda ebaviisakuseks. Ka omavahel olevat eestlased harjumatu kinnised. Markus korjab ikka tee äärest hääletajaid peale ja ütleb, et mõni noor on suutnud 200 km täiesti vait olla. Juhtub ka vastupidi – mõnigi vanem nais-terahvas lobiseb nii, et see võtab Markuse vaese pea huugama ja kõravad pilli ajama. Loomulikult

eesti keeles, mida ta peab mõttes tükk aega tõlkima, enne kui aru saab ja vastata suudab. Kahjuks ei ole siin kõrvalises kohas eriti eesti keele harjutamise võimalust, kuna kohalikud sõbrad tahavad jutelda pigem inglise või saksa keeles, aga ehk läheb paremaks. Markusel kripeldab hingel, et siinsed inimesed, kellel küsimusi on või kes midagi öelda tahavad, võiksid julgelt tulla juttu ajama.

Tean omast käest, et ta suhtleb tegelikult palju ja kõikjal. Olen samas autos sõites imestanud, kui paljusid inimesi ta tunneb ja mitte ainult Virtsu kandis. Pärnumaa külateedel tutvustas ta mulle mitmeidki, kellest mööda vurasime – see teeb kohupiima, tollel on head heinamaad, aga too kasvatab erilisi koeri ja nii edasi.

Suhelda teiste rahvustega või olla ise võõrast rahvusest ei ole Markusele probleemiks. Ta ei ole integratsioonifriik, aga talle meeldib elada erinevate rahvastega kõrvuti. Omal ajal olid lasteaias pooled lapsed välismaalased. Sakslased on reeglina religioossed, ent skaala on lai. Kuulutakse erinevatesse kirikutesse, alates katolikust ja lõpetades vabakirikutega. Sõpru on tal ka moslemite hulgast. See, kui inimesel ei ole üldse mingit religiooni, isegi ateismi mitte, tundub talle kummaline.

Kuidas Markuse lapsed Eestimaal hakkama saavad? Peaaegu üleaedse näen neid sageli ringi toimetamas. Hõikavad alati eesti keeles tere, trallitavad alatasa laulda, igal võimalusel isal-emal abiks lambaid ajamas. Aga ikkagi?

Markus kurdab, et kool ja keel teevad muret, kuna kuuest lapsest on kaks juba kooliikka jõudnud. Vanem tütar ja poisid ei tahtnud lasteaeda minna, see oli justkui karistus. Mängisid seal küll teistega, aga ei rääkinud. Pealegi tuleb neil õppida samaaegselt nii ing-

lise kui eesti keelt. Markus on kindel, et lapsi ei tohi väga intensiivselt tagant sundida. Nad on käinud ka Tartus Waldorf-koolis, kus neile antakse õppimist ja ülesandeid, mida tuleb ette näitamas käia. Virtsu kool, niipalju kui Markus näinud on, andvat Saksamaa väikekoolidele silmad ette, aga ta arvab, et lapsed peaksid saama ise otsustada.

Vahepeal kiidab Laine Veskerit, kelle juures lapsed kodustes keeletundides on käinud, ütleb, et ta on väga tugev keeleõpetaja ning tõeline leedi, aga paraku ei jõua enam kõike.

Markus leiab, et see on suur eelis, kui ta saab lapsed tööle kaasa võtta. Hommikud on neile kole tüütud, kuni isa teeb paberi- ja arvutitööd ja kuigi endal on ka õppimist, ikkagi ei jõua ära oodata, kuni loodusesse minnakse.

Karjamaade sage vahetamine rotatsiooni korras pakub vaheldust, pealegi on lammastele suhtlemist vaja, siis on nad kodusemad. Aega kulub palju, aga konti see ei murra. Loodus meeldib ka lastele, kes teavad juba temast paremini rästiku- ja nastikukohti, rebaste ja nurmkanade radu.

Markus teab, et siin liigub aeg-ajalt ka hunte ja ilveseid, aga koerad ja aedik hoiavad suuremad röövlid eemal.

Nägupidi tunneb ta oma lammaste hulgast päris paljusid. Vanemad emad tulevad kutsumise peale kohale ka, mis on eriti kasulik paksus lumes liikumisel, sest nemad on tavaliselt karjajuhid. Vanem tüdruk olevat tõeline entsüklopeedia karja pereliinide asjus. Teab, kes on kelle tall ja kes kelle vanaema. Talent või lihtsalt lapselik uudishimu?

Peremees näitab ühte valvsa pilguga looma, ühte karjajuhti, kes jälgib alati, mida ta teeb ja kuhu läheb. „Praegu ta näiteks teab, miks me siin oleme,“ naerab Markus.

Peeter Vissak

Hanila hani kaagutab

No nüüd panevad kinni! Täpselt ei tea veel, mida või keda, aga kinni kindlasti! Terve küla kajab, et Virtsu postkontor tiksus viimaseid tunde. Tallinna tarkpead kinnitavad, et ei tasuvat ära. Kolmsada aastat oli postivedu aastatud ja tulutoov amet, nüüd enam mitte. Seda va kirjamargi hinda on küll pidevalt kergitatud, aga näe, ikka ei tulevat ots-otsaga kokku. Peab seda saamahimu ja kasuahnust mõnel ikka olema ...

No kui postmarkide ja muu nänni müümisega ära ei ela, siis võiks ju hakata tablettidega kauplema. Nende müümist nüüd veeretatakse käest-kätte. Apteek ei vastanud nõutele ja toidupoodi kah ei lubata panna. Ei tea, kas pelgavad ülikõrget kilohinda? Ja no ega siis maainimene ometi ei või oma tarkusest teada, mis tabletti tal vaja läheb, kui pea valutab või palavik piinab. Ikka tuleb arsti käest tõend nõutada, kaks tunnistajat ühes võtta ja ... ongi linna apteegist peavalutabletid lupsti käes!

Aga kuidas sinna linna saab, kui bussi peal kaardiga maksta ei saa? Eks siis nutadki nutumüüri ääres. Loodame, et vähemalt müürigi jäetakse alles, aga sularahaautomaat ise pandavat küll kinni.

Selle tarkuse peale olla jälle „pangaisad“ Tallinnas tulnud. Kui pankasid alles tegema hakati, oli neid siinkandiski päris mitu tükki. Eks tulid ikka rahva raha järele. Aga nüüd, kui rahvas tahab oma raha kätte saada, näidatakse ainult tühja seinu. Kangesti tuleb isu ristida pangaisad hoopis rongaisadeks. Ei ole neil kundedest enam sooja ega külma. Lubavad küll meile pangabussi saata, aga ega sellega siis linna ei saa. Meile kuluks päris oma raharong ära või ehk aitaks rahapraam hädast välja.

Arutasime küla vahel, et kui kõik nii kangesti seda tulu taga ajavad, mis siis meie kehvemad peame olema. Alevi vahel on päris mitu head kilomeetrit kasutatavat maanteed, aga tulu ei tõuse meile sellest sugugi! Võtaks kätte ja paneks selle kah kinni! Olekski kohe sularaha mured lahendatud. Ja kui auto maksmiseks juba kinni peetud, siis saab ka postikoti linna saata ja autoapteegist tabletid kätte. Mitu asja ühekorraga aetud!

Kui veel lumi maha tuleb, siis saab ka silmarivavatest lagununud majadest lahti. Lumi katab kõik sissevajunud katused ja räämas seinad kenasti kinni. Ei seal vahet tehta.

Eks siis kevadel kohtume jälle, kui mind muidugi vahepeal kinni ei pisteta. Loodan siiski, et rahapuudusel jäävad seekord jõuluhaned söömata. Aga mine neid maakaid tea, neil ju liha ja munad alati laual ...

Rahulikku jõuluaega soovib
Hanila Hani

Hea kogukonna liige!

Palume Teie abi Kõmsi Lasteaed-Algkoolile uute 3-kohaliste sahtel-
voodite ning digitaalklaveri ostmisel.

Vajame hädasti lasteaia vanemasse rühma juurde mängupinda, sest hetkel on 19 lapsel mängimiseks liiga vähe ruumi (1,47 m² lapse kohta, peaks olema 2,5-3,5 m²). Ainuke võimalus selleks on vanad voodid asendada vähem ruumi nõudvate sahtelvooditega. Nii suureneks mänguruum 3 korda. 6 sahtelvoodi ostmiseks koos madratsitega vajame 1728 €.

Lasteaed-alkgooli olemasolevad 2 klaverit on tugevalt amortiseerunud, neist üks kuulub lähitulevikus mahakandmisele. Ühega on võimalik töötada klassis, kuid teist klaverit on kindlasti vaja saali aktuste, kontserdite ja etenduste läbiviimisel. Oleme otsustanud digitaalklaveri kasuks, sest teda on võimalik transportida. Pääsime ka iga-aastasest häälestamisest ja jõuame lähemale kaasaegsetele musitseerimisvõimalustele (erinevad kõlad, stiilid jne). Digitaalklaveri orienteeruv hind on alates 1200 €.

Millestki tuleb ju alustada!

1. Meie ühine hea tahe ja soov midagi korda teha.
2. Püüame ise kirjutada sobivaid projekte, mille omaosaluse tagab Hanila Vallavalitsus.

3. Heategevuslikud loteriid laatadel ja teistel rahvapidudel

4. Alati on võimalik toetada ka rahaliselt, selleks on avatud pangas konto:

Saaja: Hanila Vallavalitsus

SEB Pank a/a 10602006462001

Selgituseks märksõnad "voodi" või "klaver"

Lugupidamisega Kõmsi Lasteaed-Algkooli hoolekogu

Suured masinad kitsaste teede ääres

Metsa ja võsa ülestöötamine neis mahtudes, nagu Eestimaa teede ääres nüüdsel ajal näha võib, rõõmustab lisaks hakkepuidu müüjatele ka neid, kes ei salli unarusse jäänud ja võssa kasvanud maastikku. Kolmandaid, kes peavad rohkem lugu linnuelust ja õhtuhämaras haukuvatest sokkudest, paneb vaatepilt muretsema. Ent juhtub, et kõik möödasiitjad, hoolimata oma eelistustest, peavad teeservadesse ja tihti otse teedale pargitud hakkuritest ja hiiglaslikest transpordihagistest lausa kokkupõrke või kraavisõidu hinnaga mööda laveerima. Kuigi enamasti on tööpiirkond liiklusmärkidega tähistatud, on olukord ohtlik ja ajab hinge täis

Alati tasub kõigepealt veenduda, kas liiklust ümber korraldavad ajutised liikusmärgid on nõuetekohaselt paigas. See viitab olemasolevatele lubadele ja kooskõlastustele. Meenutame, et praegusel hetkel annab riigimaanteeledele kõikvõimalikke kooskõlastusi Maanteeamet, Lääne maakonnas täpsemalt Maanteeameti lääne regioon.

Kui liiklejad märkavad, et neile tehakse takistusi (sulgemisi) liiklemisel või on muud moodi liiklemine häiritud ja ei vasta seadusele, siis võiksid nad sellest teada anda kas Maanteeinfokeskusele tel 1510 või teatada Maanteeameti lääne regioonile. Kui rikkumine on ilmselge, siis peaks sellest teavitama politseid, kelle reageerimise võimekus on suurem ja kes saaks koheselt võtta seaduserikkujad vastutusele.

Paraku on palju ka neid juhtumeid, kus ei viitsita või ei soovi Maanteeametiga töid kooskõlastada, lootes seeläbi kergemalt pääseda.

Maanteeameti Lääne regiooni peaspetsialist
Urmas Robam

Hanila valla Teataja

Väljaandja: Hanila Vallavalitsus,
Keskuse tee 3, Kõmsi küla 90102, Läänemaa.
Tel 477 2243, vv@hanila.ee, www.hanila.ee

Toimetaja **Peeter Vissak**

hanila.ajaleht@gmail.com, tel 5370 9789

Küljendus Mart Mõniste

Hanila vallas 2011. aastal lastele pandud nimed

29.12.2010 Jakob Mängel
30.01.2011 Arthur Kelder
02.03.2011 Oliver Turner
18.03.2011 Meribel Vendel
05.04.2011 Rasmus Rand
28.05.2011 Markus Vinter
13.07.2011 Anders Antonov
29.08.2011 Abigail Anouka Jöst
06.10.2011 Alissa Rosette Aavik
13.10.2011 Enn Loos
20.10.2011 Hanna Leibak
16.11.2011 Hendrik Kaasik

Kõmsi rahvamaja üritused

20. detsembril kell 11

KODUSTE LASTE JÕULUPIDU

Miksteatri jõuluendus "Jõujõulud".

Külla tuleb Jõuluvana!

30. detsembril kell 20

AASTALÕPUPIDU

* Tantsurüpp LANCY Pärnust

* Peojuht MARGO HUSSAR

* Tantsuks ans. HEA STORY

Piletid elmuügis 7 €, kohapeal 8 €. Kohtade ettetellimine vajalik! Info: 525 3236, 477 2741

Virtsu Arenguselts kutsub

JÕULUPEOLE

25. detsembril kell 19

Virtsu Kooli väikses majas (lasteaed)

- * Virtsu Naisansambel
- * Rahvatantsuansambel "Hõbedane"
- * Tantsuks ansambel "Svips"

Pääse 5€, sisaldab kohvilauda.

Avatud puhvet.

Tellimine: 515 1988 Jüri Mõniste

Rahva ja eluruumide loendus 2011

- NB! Loendusmoment on 31. detsember ehk kõik rahvaloenduse andmed kogutakse 31. detsembri seisuga.
- E-loendus: 31. detsember 2011 – 31. jaanuar 2012.
- Küsitlusloendus: 16. veebruar – 31. märts 2012.
- Rahvaloendaja näitab alati töötõendit, kannab salli ja sinist kohvrit, Teie palganumbrit ei küsi ja enne 16. veebruari Teid loendama ei tule.
- Tulemusi avaldatakse alates 2012. aasta maist.
- Rahvaloendusel osalemine on kohustuslik.